

■ «Μὲ συνέπεια πρὸς τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία»

Ὁ «κοινός» ἑορτασμός τοῦ Πάσχα*

«Ὁχι στὴν βάση θεολογικῶν συμβιβασμῶν»

τὸ **Ἀνακοινωθὲν** τῆς Συνάξεως τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Οἴκου-μενικοῦ Πατριαρχείου (3.9.2024) ἀναγράφεται περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα τὸ 2025:

«**Ἐκφράζεται** ὁμοθυμαδὸν ἡ εὐχή ὁ κοινὸς ἑορτασμός τοῦ Πάσχα κατὰ τὸ ἐπόμενο ἐτος ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Χριστιανοσύνης, νὰ μὴ ἀποτελέσῃ μίαν εὐτυχὴ ἀπλῶς σύμπτω-σιν, ἀλλὰ τὴν ἀπαρχὴν τῆς καθιερώσεως κοινῆς ἡμερομηνίας διὰ τὸν ἑορτασμόν τοῦ κατ' ἐτος, συμφώνως πρὸς τὸ Πασχάλιον τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Τὸ ζήτημα τοῦ κοινοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα ἀπὸ Ὁρθοδό-ξους καὶ ἑτεροδόξους ἔχει πολλὰς πλευρὰς, θεολογικὰς, κοινω-νικὰς, ἐμπορικὰς κ.λπ. **Θ**ὰ θίξουμε ὅμως ἐδῶ μόνο ἐκείνη τὴν πλευρά, πού δικαιολογεῖ τὸν προβληματισμὸ ἑνὸς πιστοῦ μέ-λους τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι ἡ θεολογικὴ πλευρὰ πού ἀφορᾷ στὴν πιστότητά μας στὴν βούληση τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «Μὴ μετὰ Ἰουδαί-ων συνεορτάζειν» καὶ «μὴ πρὸ τῆς ἰσημερίας τελεῖν τὸ Πάσχα».

Ἡ βούληση τῶν Πατέρων τῆς Νικαίας τὸ 325, γιὰ λόγους πού τοὺς ἐξηγοῦν διὰ πολλῶν, ἦταν νὰ ἑορτάζεται τὸ Χριστιανι-κὸ Πάσχα μετὰ τὴν ἐαρινὴ ἰσημερία, μετὰ τὴν πανσέ-ληνο πού τὴν ἀκολουθεῖ, καὶ ὅπωςδὴποτε ἡμέρα Κυριακή.

Ὁ ἀποκλειστικὸς λόγος τῶν διατάξεων τῆς Α' Οἰκουμενι-

κῆς Συνόδου εἶναι νὰ μὴ ἐορτάζουν οἱ Χριστιανοὶ τὸ Πάσχα πρὶν ἀπὸ ἧ μαζὶ μὲ τοὺς Ἰουδαίους, γιὰ σοβαροὺς λόγους πιστότητος στὴν βιβλικὴ παράδοση γύρω ἀπὸ τὴν σχέση τῶν Πάσχα τῶν Ἰουδαίων καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Τὰ λοιπὰ (ὕπολογισμὸς τῆς ἰσημερίας κ.λπ.) ἦταν τεχνικὰ θέματα ποὺ ἐντολῇ τῆς Συνόδου ἀντιμετωπίσθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς ἀστρονόμους, γιὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ βάσει μιᾶς ἡμερολογιακῆς σταθερᾶς (τῆς ἰσημερίας) τὸ «μὴ πρὸ ἢ μετὰ Ἰουδαίων συνεορτάζειν».

Τὸ Πασχάλιον Κανόνιον, τὸ ὁποῖο εἶχαν καταρτίσει, ἐξασφάλιζε εἰς τὸ διηνεκὲς τὶς ἐκκλησιολογικὲς αὐτὲς προϋποθέσεις ἐορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. **Οἱ** ἅγιοι Πατέρες κράτησαν τὸ Πασχάλιον Κανόνιον διαχρονικῶς, παρότι ἦταν ἤδη γνωστό, ὅτι κάποιο ὑπολογιστικὸ σφάλμα «κατέβαζε» τὴν ἰσημερία κατὰ μία ἡμέρα κάθε τριακόσια χρόνια.

Ο Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης σημειώνει χαρακτηριστικά: «... καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ὁποῦ μετὰ τὴν πρώτην ἔγιναν, καὶ οἱ λοιποὶ Πατέρες, ἔβλεπον ναὶ καὶ αὐτοί, ὡς σοφοὶ ὁποῦ ἦτον, πῶς ἐκατέβη πολὺ ἡ ἰσημερία· ἀλλ' ὁμως δὲν ἠθέλησαν νὰ τὴν μεταθέσουν ἀπὸ τὴν κα' Μαρτίου, ὁποῦ τὴν ἡῦρεν ἡ α' σύνοδος, προτιμῶντες περισσότερο τὴν συμφωνίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔνωσιν ἀπὸ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἰσημερίας»¹.

Ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Τοπικὴ Σύνοδος (341) γιὰ τοὺς ἴδιους ἐκκλησιολογικοὺς λόγους ὁμιλεῖ μὲ αὐστηρότητα ἐναντι ἐκείνων ποὺ θὰ παρέβαιναν τὶς διατάξεις τῆς Α' ἐν Νίκαιᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, σημειώνοντας: «**Π**άντας τοὺς τολμῶντας παραλύειν τὸν ὅρον τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Συνόδου, τῆς ἐν Νίκαιᾳ συγκροτηθείσης,... περὶ τῆς ἀγίας ἐορτῆς τοῦ σωτηριώδους Πάσχα, ἀκοινωνήτους καὶ ἀποβλήτους εἶναι τῆς Ἐκκλησίας, εἰ ἐπιμένοινεν φιλονεικότερον ἐνιστάμενοι πρὸς τὰ καλῶς δεδογμένα, καὶ ταῦτα εἰρήσθω περὶ τῶν λαϊκῶν. **Εἰ** δέ τις τῶν προεστώτων τῆς Ἐκκλησίας, Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, μετὰ τὸν ὅρον τοῦτον τολμήσειεν ἐπὶ διαστροφῇ τῶν λαῶν καὶ ταρχῇ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἰδιάζειν, καὶ μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἐπιτελεῖν τὸ Πάσχα, τοῦτον ἡ ἀγία Σύνοδος ἐντεῦθεν ἤδη ἀλλότριον ἔκρινε τῆς Ἐκκλησίας, ὡς οὐ μόνον ἑαυτῷ ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς διαφθορᾶς καὶ διαστροφῆς γινόμενον αἷτιον»².

* * *

Ἡ Γρηγοριανὴ ἡμερολογιακὴ μεταρρύθμιση τὸ ἔτος 1582

ἐγινε με̅ κριτήριον ἡμερολογιακὸ καὶ ὄχι ἐκκλησιολογικόν. Διὼρθωσε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸ σφάλμα ὑπολογισμοῦ τῆς ἰσημερίας, ἀλλὰ παραθεώρησε τὶς ἐκκλησιολογικὲς ἀξιώσεις τῆς Συνόδου, ἔτσι ὥστε ἔκτοτε οἱ Δυτικοὶ νὰ ἐορτάζουν τὸ Πάσχα καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ Ἰουδαϊκόν. **Αὐτὸ τονίζεται με̅ ἔμφαση** στὶς ἐπιστολὰς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β΄ καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου τοῦ Πῆγα, καὶ στὴν συνοδικὴ ἀπόφαση τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς (1593).

Κατὰ τὸν παρελθόντα 20ὸν αἰῶνα με̅ τὸ ζήτημα ἀσχολήθηκαν σὲ μεγάλα συνέδρια ἐπιστήμονες, θεολόγοι, ἐμπορικοὶ φορεῖς καὶ ἐκκλησιαστικὲς ἐπιτροπές. Τὸ ζήτημα θεωρήθηκε πρωτίστως ὡς ἡμερολογιακόν, δηλαδὴ ὡς ἀνάγκη διορθώσεως τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας κατὰ ἀστρονομικὴν ἀκρίβειαν, καὶ ὄχι ὡς κατ' ἐξοχὴν ἐκκλησιολογικόν. Οἱ πανορθόδοξες διασκέψεις ὅμως (ιδίως ἡ Β΄ Προσυνοδικὴ τὸ 1982) ἔδωσαν ἰδιαίτερη σημασίαν στὴν ἐκκλησιολογικὴ διάσταση τοῦ θέματος.

Συντονισμένοι στὸ ἐκκλησιολογικόν πνεῦμα τῶν ἀοιδίμων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, οἱ σεβάσμιοι Ἀγιορεῖται Πατέρες μας τὸ 1982 ἔστειλαν τὸ κάτωθι τηλεγράφημα στὴν Β΄ Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξη Διάσκεψη ποὺ συζητοῦσε στὴν Γενεύη τὸ ζήτημα:

«**Διερμηνεύοντες τὸν κοινὸν προβληματισμὸν ὁλοκλήρου τοῦ ἀγιορείτικου Μοναχισμοῦ, ὅπως ταπεινῶς, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀμετακινήτῳ φρονήματι γνωρίζομεν [Υμῖν] νῦν ὡς, ἐν τῇ προσπάθειᾳ τῆς Β΄ Πανορθόδοξου Προσυνοδικῆς Διασκέψεως ὅπως ἐξευρεθῇ τρόπος κοινοῦ συνεορτασμοῦ τοῦ Πάσχα μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Χριστιανῶν, ὅτι ἀσφαλῶς θὰ ἐπέλθῃ διάσπασις τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Διὸ καὶ ἀποδοκιμάζομεν οἰανδήποτε ἀλλαγὴν τοῦ Πασχαλίου...** **Εὐελπιστοῦντες, ὅτι χάρις καὶ εἰς τὴν Ὑμετέραν ἐπαινετὴν σταθερότητα δὲν θὰ διαψευσθοῦν αἱ προσδοκίαι μας, διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ. Ἀπαντες οἱ ἐν τῇ Ἐκτάκτῳ Διπλῇ Τερᾷ Συνάξει Καθηγούμενοι καὶ Προϊστάμενοι τῶν Εἰκοσιν Τερῶν Μονῶν τοῦ Ἄθω**»³.

* * *

Σήμερα ἓνας μελλοντικὸς κοινὸς συνεορτασμός τοῦ Πάσχα ἀπὸ ὅλους τοὺς Χριστιανούς ὀφείλει, ἔτσι καὶ ἀλλοιῶς, νὰ σημαίνει, ὅτι ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα θὰ γίνεται σύμφωνα με̅ τὸ Πασχάλιον Κανόνιον τῆς Ὁρθοδόξου

Ἐκκλησίας, ὅπως προβλέπεται καὶ ἀπὸ τὸ Ἀνακοινωθὲν τῆς Συνάξεως τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, καὶ ὄχι σύμφωνα μὲ τὴν καινοτομία τοῦ Γρηγοριανοῦ καλενδαρίου.

Ἐὰν ἡ Δύση ἀποφασίσῃ νὰ ἀκυρώσῃ τὸν ὑπολογισμό τοῦ Πάσχα μὲ τὸ Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο, θὰ εἶναι μία καλὴ κίνησις ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν Ὁρθοδοξία. **Ἀ**λλὰ καὶ σὲ αὐτὴν τὴν εὐκταίᾳ περιίπτωση θὰ πρέπει **τὸ Πάσχα νὰ ἐορτάζεται μὲ συνέπεια πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογία, χωρὶς δηλαδὴ λατρευτικὸ συμφυρμὸ Ὁρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων, ἐφ' ὅσον οἱ ἑτερόδοξοι δὲν θὰ ἔχουν ἀπορρίψει ὅλα τὰ αἰρετικὰ δόγματα (Filioque, παπικὸ πρωτεῖο καὶ ἀλάθητο, πουργατόριο, ἄζυμα, κτιστὴ Χάρις, ἄσπιλος σύλληψις τῆς Θεοτόκου κ.λπ.).**

Ὁ συνεορτασμός τοῦ Πάσχα ὀφείλει νὰ γίνῃ μόνον μετὰ ἀπὸ ἀπόλυτη δογματικὴ ἐνότητα στὴν βάση τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ ὄχι στὴν βάση θεολογικῶν συμβιβασμῶν, τύπου Συμφωνίας Balamand (1993), ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως δηλαδὴ χωρὶς ταυτότητα πίστεως.

Ἡ εὐχὴ καὶ ἡ προσευχὴ ὅλων μας, σύμφωνα καὶ μὲ τὰ λόγια τῆς Ἀναφορᾶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, εἶναι νὰ ἐπανακάμψουν οἱ ἑτερόδοξοι στὰ Ὁρθόδοξα δόγματα καὶ νὰ γίνῃ ἡ ἑνωσίς τους μὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ Ἀληθείᾳ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως.

Τότε ὁ ἐορτασμός τοῦ Πάσχα θὰ εἶναι πραγματικὰ κοινός, πραγματικὴ ἐορτὴ ἐορτῶν καὶ πανηγυρὶς πανηγύρεων. **Δ**ιότι τὸ Πάσχα, ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ νίκη ἐναντίον κάθε θανάτου, κάθε ἁμαρτίας, κάθε πλάνης, κάθε αἰρέσεως, κάθε ἀποστασίας· πὺν σημαίνει φανέρωσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας ὡς τῆς μόνης καὶ μοναδικῆς σωζούσης Μιᾶς Ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

(*) Περιοδ. «Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος», ἀριθμ. 49/2024, περίοδος Β', σελ. 191-196. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

1. Σχόλιο στὸν ζ' ἀποστολικὸ Κανόνα.

2. Κανὼν α'.

3. Ἀριθμ. Πρωτ. 619/Κ/21.8.1982.